

MASKER, MENSCH EN KUNST

in het impressionisme. Hij heeft er geen ander verband meer mee dan het gewone leven, dat het koopt in het mombakkeswinkeltje. Maar het verandert als de Belgische schilder Ensor in de jaren van 1880 plotseling het impressionisme in opschudding brengt door de obsessies van het burgerdom los te laten in de schilderkunst. Hij grijpt opeens naar de maskerkunst. Christus laat hij Brussel binnen komen in een grandioos gejoel van alle maskers der burgerlijke samenleving. Van spel en vermaak wordt het masker volle ernst. Het wordt de openbaring der ondeugden en hartstochten. Het verbergt niet langer den burger, maar het jaagt hem de straat op, naakt, afzichtelijk, bespottelijk, leelijk, goor en belust. Een bende zonder orde, menschelijk onrein.

Ensor gebruikt niet het exotische masker, maar in hoofdzaak het carnavalsmasker, de grime van den bedroefden Pierrot, de gekke neuzen, de opgeblazen wangen, de schele toeten, de loensche veelvraten, de roddelende papegaaien en de komieke ongeluksvogels, alles uit de winkeltjes van confetti, mirlitons en papieren mutsen. En hij doet dat niet bij wijze van aardigheid alleen, maar hij jaagt er het impressionisme een anderen kant mee op, hij laat in de burgerkamers der schilderkunst het ongedierte toe van wanordelijke driften. Het masker, dat geen masker geleek, vervangt hij door het echte, het agressieve, het openbarende masker. En sedert heeft het masker weer vat gekregen op de kunst in Europa, telkens anders en met reden anders, zooals wij zullen zien.

De kunst in Europa ontdekt het masker naar de mate harer ontwikkeling en voor zoover ze psychisch masker-rijp is. Er is duidelijk samenhang tusschen de vraagstukken der moderne kunst en het soort masker, dat haar aantrekt. Niet alles is haar eender.

Na Ensor bracht Gauguin reeds de sfeer van buiten-Europeesche mogelijkheden in de kunst. Ensor was geen symbolist; Gauguin, zat van Europa, behoorde naar den geest tot de symbolisten, maar zijn verblijf op Tahiti belette hem toch te behooren tot de generatie van dichterlijke schilders, die met Maeterlinck-Verlaine niet alleen dweepten, maar uit die sfeer ook motieven putten. Evenmin als Ensor ging hij literair overstag in zijn schilderwerk. Ensor bleef in de eerste plaats een groot schilder van het menschelijke, wiens verbeelding het leven niet ontweek noch het sublieme geïsoleerd wilde uitdroomen in lijn en kleur, maar die eenvoudig de afsluiting der burgergezichten ophief en het volle leven het mombakkes opzette van de heimelijke hartstochten. Hij verborg niet, maar hij openbaarde. Gauguin ontweek evenwel Europa en bleef toch Europeesch in zijn zoeken en bedoelingen. Hij vond echter de sfeer van het exotische en voorvoelde de mogelijkheden van een indrukwekkender, grootscher kunst, waarin niet alles spel en lichteid was.

In ons land was Toorop de schilder, die in den tijd der symbolisten eenige malen van